

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота (проект)

магістр
(освітній ступінь)

на тему:

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕІНТЕГРАЦІЇ
ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ**

Виконала здобувачка спеціальності
281 Публічне управління та адміністрування
Освітньої програми «Державна служба»
Боровик М.Ю.

Керівник Тихончук Л.Х.
(прізвище та ініціали)

Рецензент Антонова С.Є.
(прізвище та ініціали)

Рівне – 2023

Рецензія
на кваліфікаційну магістерську роботу студентки
Національного університету водного господарства та природокористування,
Інститут післядипломної освіти
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
Боровик Марини Юріївни
на тему:

«Державне регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України»

Тема дослідження набуває вельми актуального характеру, оскільки країна переживає воєнний конфлікт, що вимагає комплексного та державно-координованого підходу до вирішення проблем внаслідок окупації, дана тема також має й стратегічно важливий напрямок. Це включає в себе створення ефективних механізмів гуманітарної допомоги та соціальної підтримки для населення, що постраждало від конфлікту. Також слід відзначити, що необхідна розробка та реалізація стратегій реінтеграції, що включають в себе економічні, соціальні та правові аспекти. Також, важливо враховувати вплив конфлікту на міжнародну репутацію України, інвестиційний клімат та загальний соціальний ландшафт. Державне регулювання у цій сфері має зацікавленість забезпечити не тільки відновлення територіальної цілісності, але й створення умов для стійкого розвитку та забезпечення високого рівня життя громадян. Отже, тема реінтеграції тимчасово окупованих територій охоплює широкий спектр викликів і завдань, що вимагає відповідального та компетентного державного втручання для досягнення успішних результатів і створення майбутнього стабільної та процвітаючої України.

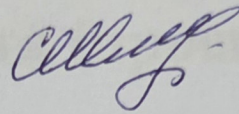
В магістерській роботі досліджено сутність, функції та основні напрямки діяльності Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України; охарактеризовано нормативно-правове забезпечення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій; розглянуто світовий досвід державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій; проведено оцінку ефективності державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій; проаналізовано фінансування у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України; розглянуто сучасний стан інтеграції внутрішньо переміщених осіб в громади, як одне із завдань Мінітеграції; наведено напрями покращення державного регулювання сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України; розроблено стратегічні напрямки щодо удосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій; запропоновано напрямки покращення інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади.

Магістерська робота виконана на високому рівні, текст ілюстровано таблицями, діаграмами, оформлена згідно загальноприйнятих вимог до написання наукових робіт.

З огляду на зазначене, магістерська робота має практичне значення, містить елементи наукової новизни, заслуговує на позитивну оцінку та допускається до захисту, а її автор заслуговує присвоєння кваліфікації «магістр публічного управління та адміністрування».

Рецензент:

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного врядування

Антонова С.Є.

« » грудня 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇН	8
1.1. Сутність, функції та основні напрямки діяльності Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.....	8
1.2. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій.....	20
1.3. Світовий досвід державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій	26
Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	37
2.1. Оцінка ефективності державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій	37
2.2. Аналіз фінансування у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України	47
2.3. Сучасний стан інтеграції внутрішньо переміщених осіб в громади, як одне із завдань Мінітеграції.....	56
Висновки до розділу 2	66
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	68
3.1. Напрями покращення державного регулювання сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України	68
3.2. Стратегічні напрямки щодо удосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій.....	75
3.3. Напрями покращення інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади	86
Висновки до розділу 3	93
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99

ВСТУП

Актуальність дослідження. Державне регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України є важливою необхідністю, оскільки це стосується низки ключових аспектів для країни. По-перше, це питання національної безпеки та територіальної цілісності, оскільки конфлікт та окупація порушують норми міжнародного права. Державні заходи повинні спрямовуватися на відновлення контролю та суверенітету над окупованими землями. По-друге, реінтеграція включає в себе економічний, соціальний та гуманітарний виміри. Держава повинна розробляти та впроваджувати стратегії для відновлення інфраструктури, соціальної сфери та забезпечення гідного життя для населення. По-третє, успішна реінтеграція впливає на міжнародний статус країни та її співпрацю з іншими країнами. Регулювання в цій сфері включає в себе дипломатичні та політичні зусилля для забезпечення підтримки міжнародного співтовариства.

Тема дослідження набуває вельми актуального характеру, оскільки країна переживає воєнний конфлікт, що вимагає комплексного та державно-координованого підходу до вирішення проблем внаслідок окупації, дана тема також має й стратегічно важливий напрямок. Це включає в себе створення ефективних механізмів гуманітарної допомоги та соціальної підтримки для населення, що постраждало від конфлікту. Також слід відзначити, що необхідна розробка та реалізація стратегій реінтеграції, що включають в себе економічні, соціальні та правові аспекти. Також, важливо враховувати вплив конфлікту на міжнародну репутацію України, інвестиційний клімат та загальний соціальний ландшафт. Державне регулювання у цій сфері має зацікавленість забезпечити не тільки відновлення територіальної цілісності, але й створення умов для стійкого розвитку та забезпечення високого рівня життя громадян.

Отже, тема реінтеграції тимчасово окупованих територій охоплює широкий спектр викликів і завдань, що вимагає відповідального та

компетентного державного втручання для досягнення успішних результатів і створення майбутнього стабільної та процвітаючої України.

Результати досліджень міжнародної практики та досвіду зарубіжних країн щодо реінтеграції тимчасово окупованих викладено в роботах Й. Айверсона, Т. Лаховські, М. Рабіновича, С. Ратнера, К. Ролла, Є. Смоляна та зарубіжних авторів. Українсь-кий науковий дискурс у дослідженні реінтеграції тимчасово окупованих територій, окремих аспектів його імплементації в Україні, характеризується наявністю наступних напрямків пошуку: аналіз політичних, інституційно-організаційних, соціально-економічних, правових, інфор-маційно-ідеологічних форм реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій (Н. Камін-ська, В. Демиденко, П. Гай-Нижник, А. Бабенко, С. Баранов, О. Циганов, А. Мацко, Н. Шаптала та ін.); захист прав людини як елемент деокупації та реінтеграції (В. Шевчук, А. Яновицька, Н. Янчук, А. Дегтеренко, О. Іляшко, А. Санченко та ін.)

Мета дипломної роботи – дослідження та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення державне регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Для досягнення мети визначено такі *завдання*:

- розкрити сутність, функції та основні напрямки діяльності Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій;
- розглянути світовий досвід державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій;
- провести оцінку ефективності державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій;
- проаналізувати фінансування у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України;
- розглянути сучасний стан інтеграції внутрішньо переміщених осіб в громади, як одне із завдань Мінітеграції;

- навести напрями покращення державного регулювання сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України;
- розробити стратегічні напрямки щодо удосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій;
- розробити напрямки покращення інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади.

Об'єктом дипломної роботи є процес вдосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи та практичні аспекти вдосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в кваліфікаційній роботі мети були використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: аналізу та синтезу, систематизації, компаративний, класифікації, термінологічний, проблемно-орієнтовний.

Інформаційну базу дослідження становлять: закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України; довідкові та інструктивні матеріали; наукові праці різних жанрів інших авторів; періодичні видання; інформаційні матеріали, розміщені в мережі Інтернет.

Практичне значення результатів дослідження: полягає у розробці та науковому обґрунтуванні рекомендацій щодо напрямів вдосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ
РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ1.1. Сутність, функції та основні напрямки діяльності Міністерства з
питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України

Вчинення рф злочину агресії, окупація частини суверенної української території та інші фактори, пов'язані з повномасштабним збройним вторгненням, формують державну політику реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій, у зв'язку з чим в останній час і в сьогоденні нашою державою вживаються унікальні в її історії заходи, що впливають на життя кожного громадянина та закладають підвалини для набуття членства в ЄС і НАТО. Як зазначають Н. Шаптала та Н. Камінська «оскільки державна політика України з питань тимчасово окупованих територій – багатоаспектне явище міждисциплінарного й міжгалузевого характеру, вона потребує різнобічного вивчення, з огляду на нагальну необхідність для сучасної теорії і практики держа-вотворення, відновлення, збереження та зміцнення миру й територіальної цілісності України, здобутої протягом тисячолітньої історії та визнаної конституційною цінністю на сучасному етапі» [1, с. 65]. Реінтеграція тимчасово окупованих та анексованих територій – це складний, багатомірний процес, тому без розуміння суті політики реінтеграції, без дослідження теоретико-методологічних засад цього явища, його наповнення правовим елементами, без вивчення досвіду зарубіжних країн, що здійснювали програми з реінтеграції, неможливе напрацювання ефективної моделі реінтеграції Україною тимчасово окупованих та анексованих територій.

У науковому дискурсі, де термін «реінтеграція» є переважаючим, спостерігається різноманіття використовуваних термінів. Висвітлюючи це, В. Явір вказує, що терміни «інтеграція», «реінтеграція» та «консолідація» часто

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основні поставлених завдань у магістерській роботі можна зробити наступні висновки:

1. Отже, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України виконує ключові функції, спрямовані на вирішення найбільш актуальних проблем, пов'язаних із конфліктом та окупацією деяких територій. Зокрема, воно активно займається розробкою та впровадженням стратегій реінтеграції, спрямованих на відновлення контролю над тимчасово окупованими областями та відновлення нормального функціонування їхнього соціально-економічного простору. Крім того, важливо підкреслити, що Міністерство активно координує дії різних рівнів влади та співпрацює з різними галузями суспільства для ефективної реалізації реінтеграційних заходів. Враховуючи складність завдань, перед якими стоїть країна, важливо також наголосити на ролі Міністерства у забезпеченні прав та потреб внутрішньо переміщених осіб, зокрема шляхом надання житла, медичного обслуговування та соціальної підтримки. Інформаційна діяльність Міністерства грає важливу роль у роз'ясненні громадськості та міжнародній спільноті стратегій та заходів, спрямованих на вирішення проблем тимчасово окупованих територій. Загалом, діяльність Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій є ключовою у формуванні та реалізації комплексного підходу до вирішення викликів, пов'язаних із конфліктом та окупацією.

2. Постанови разом із іншим законодавством, створюють конкретний правовий фундамент для ефективного вирішення низки важливих питань в Україні. Зокрема, вони визначають стратегічні напрямки застосування, скасування та внесення змін до санкцій, забезпечують фінансову підтримку територій, що зазнали негативного впливу внаслідок війни в Україні, та встановлюють правила позначення небезпек, пов'язаних із мінами та вибухонебезпечними предметами, забезпечують захист та підтримку для внутрішньо-переміщених осіб. Це законодавство виявляється досить

ефективним і значущим у контексті сучасних викликів, що стоять перед державою. Воно не лише створює чіткі правила та механізми для управління складними питаннями санкцій, соціально-економічної реінтеграції територій та забезпечення безпеки громадян, але й встановлює основи для ефективного взаємодії влади та громади в умовах внутрішньої та зовнішньої політичної нестабільності. Це законодавство є важливим інструментом, який сприяє створенню стійкого та систематизованого правового середовища, спрямованого на забезпечення національної безпеки, розвитку постраждалих регіонів та ефективного врегулювання ситуацій у контексті геополітичних викликів.

3. В роботі розглянуто досвід таких країн: Німеччина, Корея, Боснія і Герцеговина, Ізраїль, Кипр. Світовий досвід державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій включає різноманітні підходи та стратегії, які враховують особливості конфліктів, втручань чи окупацій у різних частинах світу. Науковці, державні служби та міжнародні організації активно вивчають та аналізують цей досвід з метою виявлення найбільш ефективних та придатних до застосування практик.

4. У 2022 році Міністерство з питань реінтеграції досягло значних успіхів у вирішенні проблем тимчасово окупованих територій України. Виконані завдання охопили кризове реагування, захист прав постраждалих осіб, організацію гарячих ліній, нормотворчу діяльність, захист внутрішньо переміщених осіб та гуманітарну допомогу. Створений Координаційний штаб надав підтримку понад 200 тисячам депортованих осіб. Дії Мінреінтеграції вразливо відображаються в деталізованій роботі, зокрема в управлінні осіб, що переміщені внаслідок конфлікту, та збереженні інформаційного суверенітету України.

5. Аналіз фінансування реінтеграції тимчасово окупованих територій вказує на загальне збільшення видатків у 2022 році, проте різке їх зниження в 2023 році вимагає уваги. Оптимізація апарату Мінреінтеграції, зміни в соціальних програмах та вплив на населення можуть сигналізувати про стратегічні зміни у політиці реінтеграції та підтримки постраждалих. Реакція на

вибухонебезпеку, інформаційна сфера та зміни в розподілі фінансів підкреслюють необхідність уважного управління ресурсами та збереження пріоритетів для досягнення ефективної реінтеграції та підтримки населення.

6. Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень до 2024 року, схвалена Кабінетом Міністрів України у жовтні 2021 року, визначає ключові напрямки та заходи для забезпечення прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Документ чітко ідентифікує багато потреб ВПО та визначає завдання для забезпечення їх задоволення. Проте, аналіз вказує на важливі питання, які не знайшли відповіді в Стратегії, зокрема стосовно захисту майнових прав ВПО та їхньої медичної підтримки. Ці аспекти потребують доопрацювання та внесення змін до документу. Однак, слід відзначити, що Стратегія є настановою, і необхідність її уточнень та доповнень враховує динамічний контекст ситуації. Важливим є залучення ВПО до розроблення та впровадження заходів, спрямованих на задоволення їхніх потреб. Завдання оптимізації та удосконалення Стратегії повинні бути вирішені в процесі її виконання. У підсумку, схвалення Стратегії є позитивним кроком, оскільки документ чітко визначає напрямки та заходи для реінтеграції ВПО. Проте, вимагається уважне вивчення та уточнення певних аспектів для забезпечення ефективності та повноцінності реалізації стратегії в умовах невизначеності та викликів реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні.

7. Важливою частиною успішної реінтеграції тимчасово окупованих територій є системний та комплексний підхід до цього процесу, який враховує всі аспекти життя на цих територіях. Спроможність ефективно вирішувати проблеми, пов'язані зі становищем конфлікту та окупації, вимагає взаємодії інститутів влади, громадського суспільства та міжнародних партнерів в розробці та впровадженні комплексних стратегій. Цей підхід передбачає не лише відновлення інфраструктури та економіки, але й розгляд соціальних, правових, культурних та гуманітарних аспектів. Важливо надавати підтримку місцевому населенню, забезпечуючи їм не лише матеріальні ресурси, але й

гарантуючи права та соціальний захист. Механізми захисту прав громадян, створення умов для економічного розвитку, підтримка соціальних та культурних ініціатив, а також активна міжнародна співпраця стають критичними елементами впровадження такого підходу. Це не тільки визначає успішність реінтеграції, але і впливає на сталість та гармонію суспільства в цих регіонах. Загалом, лише через глибокий та взаємодіючий підхід можна досягти значущих та сталих змін, сприяючи відновленню та розвитку тимчасово окупованих територій.

8. Запропоновано стратегічні напрямки щодо удосконалення державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій, а саме запропоновано операційний план щодо стратегії державного регулювання у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій, зробивши акцент саме на внутрішньо-переміщених особах. Запропонована стратегія має на меті вирішення низки важливих завдань, пов'язаних із внутрішнім переміщенням населення в умовах конфлікту та воєнних дій. Чотири стратегічні цілі представляють собою системний підхід до вирішення проблем інтернів та створення умов для їхньої безпеки, гідного проживання та інтеграції у суспільство. Успішна реінтеграція в повсякденне життя: основна мета цієї стратегії - не лише повернення ВПО на їхні покинуті території, але й їхній успішна інтеграція в повсякденне життя суспільства. Це означає не тільки матеріальну, але й емоційну та соціокультурну адаптацію, створюючи умови для повноцінного життя та самореалізації.

9. Отже, інтеграція внутрішньо переміщених осіб у громади є стратегічним кроком для сталого розвитку. Цей процес не лише допомагає тим, хто потребує підтримки через війну, але й створює можливості для розвитку громад загалом. Інтеграція сприяє використанню різноманітності та досвіду внутрішньо переміщених осіб для розбудови економіки, збагачення культурної спадщини та побудови взаєморозуміння. Це взаємовигідний процес, який збагачує суспільство та вкладає в майбутнє громад та держави.